

Μικρὸ θαλασσινὸ γιὰ τὸν Ζήσιμο Λορεντζάτο

Μιλώντας για τὰ ἑλληνικὰ νησιά ὁ Παντελὴς Μπουκάλας σὲ μιὰ κυριακάτικη *Καθημερινή* τοῦ περασμένου Αὐγούστου, τὰ στόλισε μὲ τὸν προσδιορισμὸ «θεοηόστικα ἀπὸ συννεφιά» καὶ διευκρίνισε «ὅπως τὰ ζωγράφισε ὁ Ζήσιμος Λορεντζάτος στὴ *Μικρὰ Σύρτι*». Δὲν βρίσκω κυριολεκτικότερο ρῆμα ἐδῶ ἀπὸ τὸ ζωγραφίζω.

Ὁ στίχος, τελευταῖος στὸν οἰνοῦν πρόλογο τῆς συλλογῆς *Μικρὰ Σύρτις*, εἶναι σὲ ἐνικό ἀριθμὸ

Ἔνα νησί θεοηόστικο ἀπὸ συννεφιά

καὶ τὸν χωρίζει μεγάλο τυπογραφικὸ διάστημα ἀπὸ τοὺς δύο προηγούμενους, πού ἐπίσης εἶναι καλὰ ἀρμυρισμένοι:

*Λίγοι φελλοὶ κατράμι σάπια ροκανίδα
Μιά τράτα πού τραβοῦν λοῖοι ψαράδες*

Νησιώτης καὶ θαλασσογυρισμένος ὁ Λορεντζάτος θὰ βγεῖ μὲ τοὺς ψαράδες καὶ τὰ ψαράδικα κατκίια

πλευούμενη ἀλυσίδα

στὸ βραδινὸ πέλαγο.

*Μὲ τὰ πολλὰ περάσματα μὲς σὲ φυκιάδες σκοτεινές
Κι ἐκεῖνα τὰ μόρσιμα χέρια
Τὰ μόνιμα χέρια, τὰ στεγνά, τὰ γέρικα, τὰ μαῦρα
Τὰ χέρια καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ χέρια
Σ' ὄλο παντοῦ ἕνα γύρω τὸ θρυμματισμένον χάρτη,
σ' ὄλα τὰ νησιά—*

*Μὲ τὸ πανί, μὲ τὸ βελόν καὶ τὴ φελλομάνα.
Σφιχτὰ πάνω στοὺς δύσκολους σκαρμούς τῆς
ναυτοσύνης.*

Ψαράδες ὄχι πολλὴ μακρινοὶ ἀπὸ ἐκείνους πού ἔρχαν τὰ δίχτυα τους στὴ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, τὸν Πέτρο, τὸν Ἀντρέα, τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννη, μεσάζοντες, πρόσωπα καταλλαγῆς. Αὐτὰ τὰ βρίσκεις, ἀναγνώστη, στὸ φυλλάδιο μὲ τὸν καλβικὸ τίτλο «Θαλάσσια ξύλα», ποίημα γραμμένο τὸ 1964 καὶ δημοσιευμένο ἕνα χρόνο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ζήσιμου Λορεντζάτου. Ἐκεῖ καὶ τὸ δίστιχο ἐπιμύθιο τοῦ δευτέρου μέρους:

*Μέσα στὸ πούσι μιὰ μπουροῦ
Ψάχνει τὴν ἄκρη τοῦ ἄρμπουρου.*

Καλὴ ζωγραφιά καὶ τούτη.

Καὶ βέβαια δὲ γινόταν ν' ἀπολησμονήσει τὸν θαλασσινὸ γέροντα τῆς πιὸ ἐνδοξῆς ἀπὸ τὶς Σποράδες:

*Ἄχ ἢ Ἄκριβούλα
κοχύλια τὰ προικιά τῆς
Παπαδιαμάντη.*

Εἶναι τὸ Υ ἀπὸ τὸ Ἄλφαβητάρι του. Καὶ τὸ ἐπόμενο Φ

*Ὅλη τὴ νύχτα
τ' ἄρμπουρο μὲ τ' ἀστέρια
παίζαν τραμπάλα.*

Κι ἀκόμη τὸ Γ:

*Ἄλφα τῆς Ἄρκτου
πέντε φορές ἀπάνω
ἢ Τραμουντάνα.*

Ἄπὸ τὸ Ἡμερολόγιο [Ρόδος] τοῦ 1951:

«Μεσημέρι

Θεῖο κολύμπι σὲ μιὰ ἐρημωμένη ἄκτῃ τῆς Καλλιθέας.»

Ἄκόμη ἕνα «Μεσημέρι», στὴ Ρόδο πάλι:

«Γιαλὲ τῆς Λίνδου, ἃ ὄνειρο! ξαπλώθηκαμὲ κα-
βουρντισμένα ἀμύγδαλα πάνω στὴ συμιγδαλένια ἀμμουδιά
σου!
Ἄχάραχτε γιαλέ, πλύνε μὲ λίγη θάλασσα, ἢ σβύσε δλότελα
τὴν ἀνεπάρκεια τῆς περιγραφῆς μου!»

Εἶναι στὰ τριανταπέντε του περίπου ὅταν βουτάει στὴς θάλασσες τῆς Ρόδου καὶ στὰ σαρανταένα, ἀλλὰ σχεδὸν ἔφηβος, ὅταν τὸ 1956 τὸν φωτογραφίζει ὁ Ἀνδρέας Ἐμπερικὸς μὲ φόντο τὴ θάλασσα τῆς Πάρου. Τὸν συλλογίζομαι, ὅπως μοῦ τὸν περιέγραψε ὁ Σταῦρος Ζουμπουλάκης, στὴν ἀκρογιαλιά μιᾶς θάλασσας πού δὲν θυμᾶμαι, καβαντζαρισμένα κάμποσο τὰ ὀγδόντα, νὰ διστάζει καὶ τελικὰ νὰ μὴν μπαίνει στὸ νερὸ. Πᾶν νὰ λυπηθῶ, μοῦ παίρνει ὅμως τὴ λύπη ἢ βεβαιότητα πὼς τώρα πιά κολυμπᾷ μὲ τοὺς μόρσιμους ἀλλὰ μακαρίους ψαράδες στὴ θάλασσα τῆς καταλλαγῆς.

20-21 Αὐγούστου 2015

Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος

Υστερόγραφο: Ἄφησα ἐντελῶς ἀπέξω τὶς 156 σελίδες τοῦ ταξιδιωτικοῦ *Στοῦ τιμονιοῦ τ' αὐλάκι* (Δόμος, 1983). Ἄς τὶς διαπλεύσει δίχως κολαοῦζο ὁ ἀναγνώστης.

N.

Ὁ λοξὸς ἄγιος

Β. Π. Καραγιάννης

Ἔνα «...ὀδὸς ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝ...» διαβάζει στὸ ἀνοιχτὸ κεραμίδι τοῦ τοίχου. Ἄνολοκλήρωτον. Τὰ ὑπόλοιπα γράμματα καλύπτουν καλῶδια καὶ βίδες. Τὸ αὐτὸ καὶ στὴν «ὀδὸ ΓΕΩΡ. ΣΕΦΕΡ» ἕνα κρυφὸ σοκάκι δηλαδή δίπλα τῆς στρατιωτικῆς Λέσχης καὶ διαφόρων κέντρων χαρτοπαξίας. Ὁ δρόμος ἔχει στὴν ἐπικράτεια τῶν σημείων του δυόμιση σπίτια. Ἔναντι τῆς εἰσόδου τοῦ μεγαλοπρεποῦς (σχεδὸν μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἐκ τῆς συμπαθείας πού τοῦ ἔχει ὁ τοπικὸς ἐπίσκοπος καὶ μητροπολίτης) σταυροειδῆς μετὰ τρούλου, τῶν ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. «Φτωχὸς ἄγιος» αὐτὸς ἐπὶ ὀδοσημαντικῶν, δημοτικῶν πινακιδίου μὲ ἐλάχιστους πολίτες νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ ὄνομά του στὴν ἀλληλογραφία τους. Μὴ καὶ κανένας; Μόνον οἱ ὑπηρεσίες πού πωλοῦν νερό, τηλεφώνω, φῶς καὶ περισυλλέγουν σκουπίδια καὶ στερεὰ λύματα, χρησιμοποιοῦν τὸ ὄνομά του στὶς διευθύνσεις τῶν λογαριασμῶν τῶν ὀλίγων καταναλωτῶν τοῦ δρομίσκου. Στὶς πιάτσες τῶν ΤΑΞΙ κανεὶς ἐπιβάτης δὲν ὀρίζει τὸ στίγμα του στὸν ταξίτζη «εἰς τὴν ὀδὸ Παπαδιαμάντη παρακαλῶ» ἀφοῦ ὄλοι ἀναφέρονται στὸν ὑπεράγιο κι ἐντελῶς Μέγαν Κωνσταντῖνο υἱὸ τῆς ἁγίας Ἑλένης.

Τὶς προάλλες βρέθηκε, καὶ πὼς θὰ μπορούσε νὰ μὴν εἶναι ἐκεῖ, σ' ἕναν μεθυστικόν, κοσμικὸν ἐσπερινόν (παρουσίαση βιβλίου του) καὶ πολλὸν λιβανωτὸν εἰσέπνευσε ἢ μύτη του ἀναπεμπόμενον ἀπὸ τοὺς εἰσηγητὰς πρὸς αὐτόν. Περισυλλογὴ διηγημάτων, μὲ θέμα τοὺς Βλεψίτες τοῦ Μ. Ντὲ Οὐναμοῦνο, τὶς Ἡδονές τοῦ κόσμου τούτου μὲ ἕνα στερητικόν (ἃ) νὰ τοὺς χωρίζει κι ἄκουσεν ἄκρατες κρίσεις καὶ συγκρίσεις (τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν) μὲ τὸν Πτδ., μιμησεὶς αὐτοῦ καὶ μνησεὶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πτωχοῦ ἐν τοῖς γράμμασι ἁγίου. Σχεδὸν πίστεψε κι αὐτὸς (πολὺ θέλει νὰ τὴν ψωνίσει ὁ ἄνθρωπος;) πὼς εἶναι κάτι τὸ παπαδιαμαντικόν, ἃς ποῦμε, σπερονοπαίδι (ἀπ' αὐτὰ, καθὼς ἔλεγον, τὰ ὀποῖα τ' ἀρχινοῦσαν οἱ Σκιαθῖται σύγγου καὶ τ' ἀπόσωνε στὶς ἐνορήσιμες τοῦ ὀπάπα-Κυριάκος στὴν «Ἐξοχικὴ Λαμπρὰ» του. Ἀναρωτήθηκε ὑπὸ τὸ φῶς τοιοῦτων σκέψεων, φωναχτὰ πρὸς τὸν παρόντα παπά-Δημήτρη, πρωθιερέαν τοῦ Καθεδρικοῦ, πότε κι αὐτὸς θὰ γίνεῖ κάτι σὰν λοξός, ἃς ποῦμε, ἄγιος τῶν τοπικῶν γραμμάτων, ἔστω μὲ τὴν ἥπταν ἔννοιαν τῶν ἁγίων ἐπιτρόπων, ἁγίων κανὸνλιαναπτῶν, ψαλτῶν, νεωκόρων κ.ἃ. ἠγιασμένων διακονημάτων πού ψυμίζονται ἀπὸ τὸν ναό...

Μέχρι τοῦδε εἶχε ἀξιωθεῖ νὰ διορισθεῖ μόνον ἀναπληρωματικὸς, ἐκκλησιαστικὸς ἐπίτροπος στὸν ναὸ τοῦ Τιμίου Προδρόμου Λευκοπηγῆς, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν καταγράφεται στὶς ἀγιοσύνης του.

Ὅμως παρ' ὄλα αὐτὰ καὶ πέραν τούτων εἶχε ἐν τούτοις μιὰ εὐκαιρία νὰ γίνεῖ κι αὐτὸς, πρὸ καιροῦ, «ἄγιος» ἐν τῇ εὐρείᾳ ἐννοίᾳ ἢ κάτι τέτοιο ἀλλὰ τὴν ἐκλῶτσηεν.

Στὶς ἐνιαύσιες εἰσόδους—ἐξόδους στὸ ἅγιον Ὅρος μὲ τὴν συνοδεία τοῦ ἐπερνοῦσε ζυστὰ ἀπὸ τὸ κελίον τοῦ μόλις ἀναφανέντος ἁγίου Σουρωτῆς (στὸν κόσμον ὅπου συρρέουν τὰ λεωφορεῖα μὲ ταῖς προσκυνητῆρες ἀπὸ τὴν ἀπανταχοῦ πατρίδα τῶν εὐπίστων γυναικῶν καὶ περιεργοπίστων ἀνδρῶν) καὶ Παναγούδας τοῦ Ἄθω κοντὰ στὶς Καρυές. Ποτὲ δὲν τόλμησαν νὰ περάσουν τὸ Κατώφλι του («Καὶ πάλι κίνησα ναρθῶ, Χριστέ μου στὴν αὐλή σου, /νὰ σκύψω στὰ κατώφλια σου τὰ τρισαγαπημένα/ ὅπου μὲ πόθο ἀχόρταγο τὸ λαχταρᾶ ἢ ψυχὴ μου») κι ὄλο λοξῶς τὸ πηγαίνανε. Βάραναν τὰ βήματα πρὸς τὰ κεῖ ἐνῶ ἐλάφραιναν πρὸς ἄλλας ἠγιασμένας μονάς. Δὲ θέλησε νὰ ὑποστεῖ τὰ ἐπιχειρήματα τολμηματῶς του ἐκ τῆς θρυλουμένης προορατικῆς δυνάμεως τοῦ ἐρημίτου. Αὐτὸς βέβαια (ἐγὼ δηλονότι) ἀλλὰ εἶχε κατὰ νοῦν καὶ ψυχὴν τὰ ὀποῖα ὀμολογεῖ τώρα. Ὁ φόβος δηλ. τυχὸν ἀνέλπιστης ἐνάρεως τῆς οἰοῦν ὀσιοσύνης του, ἐν ζωῇ μάλιστα. Διότι ἂν λ.χ. εἰσερχόμενος στὸ φτωχικὸν τοῦ ἡδῆ ἁγίου μέρει μεσημέρι, λαμβάνων θέσιν ἀνάμεσα στοὺς προσκυνητῆς τῆς αὐτῆς καθήμενους σὲ κομμένους πάτους δέντρων καὶ στὴ λόξα του ὀ πᾶς εἶς χωμένος, νὰ προσμένει ὡς οἱ παροικούντες γύρωθεν τῆς κολυμβήθρας Βηθεσδα, τὴν ἐκ Θεοῦ ὀδῶσαν ἡγουν πρόβλεψιν τοῦ ἁσκητοῦ, ἀκουγε, ἔβλεπε, ἐνῶτε τέλος πάντων τὸν ἡρεμο Γέροντα, σὰν ἐπιφάνεια ἡρεμοῦντος ὕδατος ἢ ὡσὰν τὴν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης Γεννησαρέτ μετὰ τὸ θαῦμα, νὰ τὸν προσδιορίζει ἐπακριβῶς μὲ τὴν ἀνθρωπίνην, ἀστυνομικὴν του ὀντότητα: «Καλῶς τὸν ἀδελφόν μου τάδε αὐτὸν ἐμένα δηλαδή πού ἔρχεται ἀπὸ τὴν πόλη δεῖνα» ὀφείλει νὰ διαταραχτεῖ σφόδρα τὸ ψυχικόν του εἶναι καὶ ν' ἀλλάξει πάραυτα ζωῆ, βίο καὶ δρόμους. Νὰ γίνεῖ μὲ μιὰ λέξη τοῦλάχιστον «Κοσμοὀσιος», ὀπως ἐκεῖνος ὀ «Κοσμοκαλόγερος» τοῦ Μιχάλη Περάνη μὲ ὀλες φυσικὰ τὶς νόμιμες ἐγκόσμιες καὶ θεϊκῆς συνέπειες. Καὶ τότε τί θὰ γινόταν ὀ ἀτελῆς του ἀνθρώπινος εἶσατος; Ποῦ θὰ πῆγαιναν οἱ μὴ συντελεσμένες ἁμαρτίες του; Ἄλλωστε πάντα ἐντὸς του ἐφημέρευε καὶ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου τό: Θεέ μου κάνε μου ἅγιον ἀλλὰ ὄχι καὶ τώρα ἀμέσως...

Χριστούγεννα τοῦ 2000 καὶ 15

